

Aleg. 118.

Sprawozdanie

komisji gminnej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie stosunków służbowych pisarzy gminnych w gminach wiejskich.

Wysoki Sejmie!

Wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 22. stycznia 1887 polecającej Wydziałowi krajowemu badanie wyniku dotychczasowego samorządu gminnego i przedłożenie wniosków co do reformy ustawodawstwa i ustroju gminnego w kraju naszym, Wydział krajowy przeprowadził te badania, zebrał obfity i bardzo cenny materiał i przedłożył takowy licznej ankiecie w r. 1887 zebranej.

Ankieta ta uznała przedewszystkiem potrzebę reformy ustawy gminnej dla większych miast, wskazała nawet zasady, na podstawie których osobną dla nich ustawę wydaćby należało, i wyraziła zdanie, że i stosunki gmin wiejskich koniecznie wymagają reformy gruntownej.

Pod względem gmin wiejskich jednak ankieta do zasadniczych jednolitych wniosków nie doszła i radziła, nim do ogólnej reformy ustroju gmin wiejskich przystąpimy, źle istniejące po części przynajmniej pojedynczemi nowelami do ustawy usuwać.

Badania Wydziału krajowego wykazały były, że jedną z najgłówniejszych przyczyn złego w gminach wiejskich jest dotkliwy brak uzdolnionych pisarzy gminnych i ta okoliczność, że reprezentacje gminne po wsiach, których członkowie przeważnie na niskim poziomie wykształcenia się znajdują, nie będąc w stanie ocenić uzdolnienia pisarzy, posady pisarskie nadają pierwszemu lepszemu, który pisać umie i który najmniejszym zadawała się wynagrodzeniem.

Ankieta tedy poruszyła myśl wydania ustawy, któraby dla pisarzy gminnych przepisała pewną kwalifikację dającą rękojmię, że pisarz zadania z jego posadą połączone należycie spełniać potrafi.

Wydział krajowy zgadzając się z zapatrywaniami ankiety, postanowił pracę reformy gminnej podzielić na trzy części; mianowicie przedewszystkiem zreformować ustawę gminną dla

większych miast, potem nową zaprowadzić ustawę dla mniejszych miast i miasteczek, a dopiero na końcu przystąpić do najtrudniejszej części, to jest do reformy ustawy gminnej wiejskiej.

Przedłożył on najprzód Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy gminnej dla większych miast; Wysoki Sejm taką ustawę uchwalił, która uzyskawszy Najwyższą sankcyę, już wchodzi w życie. Przygotowawcze prace dla uchwalenia ustawy dla mniejszych miast i miasteczek Wydział krajowy już rozpoczął. Co się zaś tyczy gmin wiejskich, Wydział krajowy idąc za zdaniem ankiety, wniósł w zeszłym roku projekt do ustawy normującej wymagania pewnej kwalifikacyi dla pisarzy gminnych.

Projekt ten był przedmiotem ścisłych badań i żywych rozpraw w zeszłorocznej sejmowej komisji gminnej, która doszła do tego przekonania, że ustawa o kwalifikacyi pisarzy gminnych nie powinna w niczem przesądzać przyszłej reformie ustroju gmin wiejskich, nie powinna przeto w niczem naruszać teraźniejszego stanu rzeczy w tych gminach i zostawić zupełnie nienaruszone stanowisko prawne i atrybucye teraźniejszego pisarza gminnego; przede- przedewszystkiem zaś sądziła komisya, iż „nie powinniśmy ścieśniać autonomii gminnej“.

Temu zapatrywaniu komisya dała wyraz w swoim sprawozdaniu z dnia 16. stycznia 1889 l. s. 1074, a trzymając się tych zasad, poczyniła niektóre zmiany w projekcie Wydziału krajowego i przedłożyła Wysokiemu Sejmowi projekt do ustawy z 13 artykułów złożony, który Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 21. stycznia 1889 z małą tylko zmianą w art. IV. w uchwałę zamienił.

Odezwą z dnia 2. lipca 1889 l. 4811 c. k. Prezydium Namiestnictwa zawiadomiło Wydział krajowy, że wedle reskryptu p. Ministra spraw wewnętrznych z dnia 20. kwietnia 1889 l. 1568 ta uchwała sejmowa Najwyższej sankcyi nie otrzymała. Powodem odmowy sankcyi były postanowienia art. V. i VIII. uchwały sejmowej.

Wskutek tego Wydział krajowy nowy projekt do ustawy wypracował i takowy sprawozdaniem z dnia 27. września 1889 l. W. kr. 40.802 Wysokiemu Sejmowi przedłożył. Projekt ten, tegorocznej komisji gminnej przekazany, jest przedmiotem niniejszego sprawozdania.

W nowym projekcie swoim Wydział krajowy nie ograniczał się do zmiany tych postanowień uchwały sejmowej, które były powodem odmowy Sankcyi, lecz poczynił także dość liczne inne zmiany mniej lub więcej ważne lub w meritum rzeczy sięgające.

Komisya przystępując do obrad nad projektem Wydziału krajowego, zadała sobie przede wszystkim pytanie, czy wobec tego, że c. k. Rząd jedynie art. V. i VIII. dawnej uchwały sejmowej jako przeszkodę w uzyskaniu Sankcyi wskazał, wypada nam jeszcze i inne postanowienia owej uchwały zmienić, czy też poprzestać jedynie na zbadaniu zmian w art. V. i VIII. przez c. k. Rząd żądanych.

Z uwagi, że uchwała sejmowa z dnia 21. stycznia 1889 zapatrywanom i woli Reprezentacyi krajowej jasny i niewątpliwy dała wyraz i że ta objawiona wola Sejmu powinna być wskazówką dla prac tegorocznej komisji;

z uwagi, że przypuszczać należy i przypuszczać mamy prawo, iż c. k. Rząd wyjawiając z Najwyższego upoważnienia powody odmowy Sankcyi, zapewne wszystkie te powody wyczerpująco przedstawił, że więc prócz art. V. i VIII. wszystkie inne postanowienia uchwały sejmowej z 21. stycznia 1889 sankcyonowane być mogą;

z uwagi nareszcie, że Wysoki Sejm nigdy z góry wiedzieć nie może, czy uchwały jego do Najwyższej sankcyi przedłożone będą lub nie, gdyż bardzo często uchwały w obecności p. komisarza rządowego a nawet za jego zgodą powzięte doznają odmowy Sankcyi, jak to właśnie z uchwałą z dnia 21. stycznia 1889 się zdarzyło, że zatem Wysoki Sejm uchwalając obecnie inne zmiany ustawy o pisarzach gminnych, aniżeli zmiany art. V. i VIII., znowu na odmowę Sankcyi narazić by się mógł, —

komisya gminna postanowiła nie przychylić się do zmian przez Wydział krajowy projektowanych i poprzestała tylko na zbadaniu zmian postanowień art. V. i VIII. przez c. k. Rząd żądanych.

Jedynie w art. II. przyjęła komisya na naleganie p. komisarza rządowego zmianę tę, iż w ustawie ma być powiedzianem, że pisarz gminny musi być obywatelem austryackim.

Postanowienie to jedynie dla tego w uchwale z dnia 21. stycznia 1889 pominięto, ponieważ projekt ustawy o pisarzach gminnych nie miał na celu zmieniać ogólne przepisy już istniejące i wymaganie, aby funkcyonaryusz gminy był obywatelem austryackim samo przez się się rozumie.

Komisya przyjęła przeto za substrat swoich obrad uchwałę sejmową z dnia 21. stycznia 1889 i nie zaleca Wysokiemu Sejmowi do przyjęcia zmian tej uchwały w art. I, II, l. 2, 4, IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV projektu Wydziału krajowego proponowanych, a to tem bardziej, gdyż żadnej z tych zmian nie można za tak ważną i pożyteczną uważać, aby dla niej odstąpić od dawnej uchwały sejmowej i narazić nową uchwałę na ponowną odmowę Sankcyi.

Mianowicie zgodzić się nie może komisya na postanowienie art. XII. projektu Wydziału krajowego dotyczące złożenia przez pisarza gminnego przyrzeczenia w miejsce przysięgi w ręce naczelnika c. k. powiatowej władzy politycznej, albowiem pisarz gminny jest funkcyonaryuszem gminy, przysięgę tylko w ręce swego przełożonego t. j. naczelnika gminy złożyć ma, a złożenie przez niego przyrzeczenia w ręce naczelnika powiatowej władzy politycznej, mogłoby wywołać mylne mniemanie, że nowa ustawa nadaje pisarzowi gminnemu samodzielne stanowisko, równorzędne ze stanowiskiem naczelnika gminy, co by powagą naczelnika wielce podkopać mogło.

Pozostaje tedy komisyi tylko zastanowić się nad postanowieniami art. V. i VIII. uchwały z dnia 21. stycznia 1889 i zmianami jakich c. k. Rząd się domaga.

Co do artykułu V. c. k. Rząd utrzymuje, że postanowienia w nim zawarte obejmują przedmioty, które albo samą ustawą albo przynajmniej formalnem rozporządzeniem wykonawczem powinny być unormowane.

W samej ustawie (zdaniem c. k. Rządu) musiałyby być zawarte postanowienia o składzie komisji egzaminacyjnej i o czasie jej zbierania się. Co się zaś tyczy postanowień w drodze rozporządzeń wydać się mających, c. k. Rząd mniema, że pozostawienie Wydziałowi krajowemu prawa wydawania rozporządzeń na zasadnicze natrafia przeszkody.

To swoje zapatrywanie uzasadnia c. k. Rząd powołaniem się na art. 11. ustawy zasadniczej z dnia 21. grudnia 1867 L. 145 dz. p. p. według którego „władze państwowe upoważnione są wydawać na podstawie ustaw w obrębie swego zakresu działania przepisy i nakazy i zmuszać obowiązanych do przestrzegania tych przepisów i nakazów i postanowień zawartych w ustawach.“ To prawo egzekucyi nadane powołaną ustawą zasadniczą władzom państwowym (tak rozumuje dalej c. k. Rząd) nie może być jednak przyznane rozporządzeniom ogólnej treści wydanym przez władze niepaństwowe „ponieważ nie ma ustawy na której w tym względzie możnaby się oprzeć“.

Nareszcie sądzi c. k. Rząd, że organom autonomicznym władza wykonawcza rozporządzeń także z tego powodu nie może być przyznana, ponieważ na organach autonomicznych nie ciąży ta odpowiedzialność, która na mocy art. 12. powołanej ustawy i ustawy z dnia 25. lipca 1867 Nr. 101 dz. p. p. na Rząd i jego organa jest nałożoną.

Taka interpretacya praw autonomii naszej, o ile nam wiadomo, po raz pierwszy z taką stanowczością i bezwzględnością przez Wysoki Rząd głoszona, jest ze wszechmiar mylną, i zdolną całą autonomię zupełnie ubezwładnić.

Prawdą jest, że art. XI. ustawy zasadniczej wspomina tylko o władzach państwowych; ale tłumaczy się to po prostu tem, że ta ustawa zamierzała tylko unormować prawa i obowiązki władz państwowych, nie tyczy się ona autonomii, istniejącej obok władz państwo-

wych i równorzędnie z niemi działającej we własnym zakresie na mocy osobnych swoich ustaw i postanowień.

Autonomia krajowa i władze autonomiczne istnieją i ustawami zasadniczymi są zagwarantowane.

Z natury zaś każdej władzy wypływa jej prawo wydawania rozporządzeń i nakazów na mocy istniejących ustaw w swem zakresie działania; to prawo nierozłącznie jest związaniem z pojęciem „władzy“ i tak teoria, jak i praktyka prawnopaństwowa tego prawa dotąd żadnej władzy, a mianowicie także i władzom autonomicznym nie odmawiała, bez względu na to, czy istnieje ustawa zasadnicza na wzór ustawy austriackiej z 21. grudnia 1867 lub nie.

Lorenz Stein, którego nikt zapewne nie zechce posądzić o zbytnią przychylność dla autonomii krajowej takiej, jakiej my pragniemy, powiada w swoim dziele „Handbuch der Verwaltungslehre“ co następuje: „In diesen Grundsätzen sind alle Selbstverwaltungen gleich, so wie darin, dass sie die übrigen Momente der Vollziehung, das Analogon der Verordnungs- und Zwangsgewalt, also selbstständigen Willen und selbstständige That besitzen.“

Czy tylko autonomii i samorządowi galicyjskiemu te prawa nie przysługują? Statut krajowy, który także jest ustawą zasadniczą (vide art. III. ces. pat. z dnia 26. lutego 1861 Nr. 20. dz. p. p.) nazywa Wydział krajowy „organem zawiadowczym i wykonawczym“. Jakże temu organowi odmawiać można prawa wydawania rozporządzeń i nakazów, nieodłącznie przywiązanego do każdej władzy?

Wskazanie na to, że na organach władz autonomicznych nie ciąży ta odpowiedzialność, którą orzeka art. 12. ust. z 21. grudnia 1867 i ustawa o odpowiedzialności Ministrów, nie jest trafne.

Odpowiedzialność organów władz autonomicznych istnieje w całej pełni, chociaż nie ma paragrafu teoretycznego na wzór cytowanego art. 12. Zresztą trzeba o tem pamiętać, że wybierani członkowie władz autonomicznych odpowiedzialni są swoim wyborcom bardziej, aniżeli to jakikolwiek paragraf mógłby ustanowić; a urzędnicy autonomiczni mianowani, są odpowiedzialni na mocy instrukcji wydawanych czy to przez Sejm, czy też przez władze autonomiczne, a takie instrukcje nawet zatwierdzenia Władz państwowych nie wymagają.

Wskazujemy nareszcie na dotychczasową nigdy nie zakwestyonowaną praktykę; Wydział krajowy wydawał i wydaje ciągle w swoim zakresie działania ogólnie obowiązujące rozporządzenia, które dziennikiem ustaw krajowych bywają ogłaszane (jak n. p. rozp. Wydziału krajowego z 14. października 1868 Nr. 21 dz. u. k., 15. kwietnia 1881 Nr. 46 dz. u. k. i wiele, wiele innych).

Wywody c. k. Rządu w reskrypcie zawiadamiającym o odmowie sankcji zawarte, są jednak tak niejasne, że nie można sobie zdać jasno sprawy, czy c. k. Rząd odmawia władzom autonomicznym prawa wydawania rozporządzeń w ogóle, czy tylko prawa wymuszania na obowiązanych przestrzegania takowych, czy też tylko prawa bezpośredniego wykonania przymusu.

Że władze te mają prawo wydawania rozporządzeń, wykazaliśmy wyżej; że przestrzeganie takich rozporządzeń może być wymuszone na obowiązanych, to leży w naturze rozporządzenia; i mnogie ustawy sankcyonowane dowodzą, że rozporządzenia Wydziału krajowego i innych władz autonomicznych wymuszone bywają grzywnami i innymi środkami egzekucyjnymi. Tylko wykonanie przymusu samego, ściąganie kary, przeprowadzenie egzekucji nie jest danem władzom autonomicznym. Tylko brachium dostarcza władza państwowa.

Przez to jednak nie utracą władza autonomiczna natury władzy publicznej i prawa wydawania rozporządzeń.

Lecz pominąwszy wszystkie inne względy, to ustawowa podstawa do wymuszania posłuchu dla rozporządzenia Wydziału krajowego w sprawie egzaminów dla kandydatów na pisarzy gminnych wydać się mającego, znalazłaby się co najmniej w samej ustawie, gdyby była sankcyonowaną, jeżeli ta ustawa postanowi, że Wydział krajowy takie rozporządzenie wydać ma.

Rzecz tedy jasna, że ani teoretyczne ani praktyczne względy nie stałyby na przeszkodzie sankcyonowaniu ustawy wedle uchwały sejmowej z dnia 21. stycznia 1889.

Pomimo tego wszystkiego jednak komisya sądząc, że przyście do skutku ustawy jest nader pożądanem, postanowiła doradzać Wysokiemu Sejmowi, aby na ten raz nie trzymał się ściśle stanowiska zasadniczego, i zgodził się na żądanie c. k. Rządu, aby skład komisyj egzaminacyjnych i czas odbywania examinów sama ustawa normowała, i aby inne szczegóły zostały unormowane rozporządzeniem przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym wydać się mającym, i tym sposobem umożliwić najwyższą sankcyę uchwały Sejmowej.

A właśnie dla tego, że komisya taki wniosek czynić postanowiła, uważała ona za swój obowiązek, w powyższym obszernym wywodzie zastrzedz stanowisko zasadnicze Wys. Sejmu, wystąpić przeciw zapatrywaniom c. k. Rządu w tej sprawie jako nieuzasadnionym, i zastrzedz wyraźnie, aby uchwała obecna, którą tylko ze względów użyteczności zalecamy, w niczem nie przesądzała prawom władz autonomicznych na przyszłość.

Proponujemy tedy nowy artykuł V, którym ten sam artykuł projektu Wydziału krajowego nieco zmieniamy.

Zdawało się bowiem komisji, że proponowana przez Wydział krajowy ilość komisyj nie jest wystarczającą, ponieważ kandydaci na pisarzy gminnych są zazwyczaj ludzie niezamożni, którym złożenie examinu ułatwić należy w interesie samych gmin. Co najmniej zdaniem komisji należy utworzyć komisje examiacyjne we wszystkich miastach dawniej obwodowych.

Postanowienia art. VI dalszego uzasadnienia nie wymagają.

Pozostaje nam jeszcze rozbiór pytania co do artykułu VIII. uchwały Sejmowej z dnia 21. stycznia 1889 który c. k. rząd za drugi powód do odmówienia sankcyi uważa.

C. k. Rząd utrzymuje, że zawarte w tym artykule postanowienia są nie jasne i że stanowiska Rządu nie wystarczające.

Niejasność, zdaniem c. k. Rządu, leży w tem, że po pierwsze nieudolność i nieprawidłowe postępowanie pisarza jednakowo mają być traktowane, a powtóre że przeciw nieprawidłowemu postępowaniu pisarza tylko wtedy wystąpić można, jeżeli działanie pisarza szkodliwe dla gminy następstwa za sobą pociąga.

Pod tym względem już na wstępie niniejszego sprawozdania podniesiono, że uchwała Sejmowa z dnia 21. stycznia 1889 chciała zostawić niezmienione prawne stosunki pisarzy gminnych, a zatem postanowienia §. 102, 107 i 108 u. g. pozostać mają niezmienione. To byłoby jasnym. Ale w tej mierze nie ma potrzeby wdawać się w polemikę, albowiem komisya wychodząc zawsze z tego założenia, że wszystkie bez wyjątku dotychczasowe przepisy co do pisarzy gminnych pozostać mają niezmienione, i z uwagi, że projekt ustawy dnia 21. stycznia 1889 uchwalony i nowy projekt obecnie przedłożony nic takiego nie zawierają co by mogło wywołać wątpliwości co do zastosowania do pisarzy gminnych ukwalifikowanych istniejące już przepisy dyscyplinarne, sądzi, że nie potrzebnem jest powołanie istniejących już przepisów w nowej ustawie i wnosi za zupełne wyeliminowanie z nowej ustawy art. VIII. a względnie postanowień w tym artykule zawartych.

Po wykreśleniu art. VIII. nie można będzie zarzucić ustawie niejasności, albowiem nikt o tem wątpić nie będzie, że przepisy §§. 102, 107 i 108 ustawy gminnej mają być i nadal w całej pełni zastosowane.

Co się zaś tyczy zarzutu, że postanowienia w art. VIII. ze stanowiska c. k. Rządu są niewystarczające, to komisya sądzi, iż zarzut ten polegać może tylko na nieporozumieniu.

Albowiem c. k. Rząd przyznaje, że dotąd przepisy §§. 102, 107 i 108 ustawy gminnej dla niego są wystarczające, na wypadek nieodpowiedniego wykonywania czynności poruczonego zakresu działania, gdyż w takich razach posługuje się przepisami §. 108 ust. gminnej, który postanawia, że starostwa karać mogą naczelnika gminy wykraczającego przeciw obowiąz-

kom poruczonego zakresu działania lub zaniedbującego takowe i że, gdyby przekroczenia te były tego rodzaju, iżby sprawowanie czynności przekazanego zakresu bez naruszenia dobra publicznego nie mogło być dłużej zostawione naczelnikowi gminy a Rada gminna złemu mimo zawezwania nie zaradziła, starostwo na czas trwania tych stosunków i na koszt gminy inny organ do sprawowania powyższych czynności ustanowić może.

C. k. Rząd jest jednak zdania, że te przepisy dotąd dla tego są wystarczające, bo w myśl §. 58. ustawy gminnej naczelnik gminy wszelkie sprawy poruczonego zakresu działania sam załatwiać jest obowiązany, skoro jednak projektowana nowa ustawa inne osoby (ukwalifikowanych pisarzy) do współdziałania w załatwianiu spraw poruczonego zakresu działania powołuje, to c. k. Rząd musi się domagać, aby §. 108. ust. gminnej także do tych osób mógł być zastosowany.

Otóż w tem właśnie leży nieporozumienie, o którym wyżej wspomniano.

Projektowana ustawa nie powołuje wcale innych osób do współdziałania przy załatwianiu czynności poruczonego zakresu działania oprócz tych, które już teraz na mocy ustawy gminnej do tego są powołane.

Z całym naciskiem na nowo zaznaczyć wypada, że projektowana nowa ustawa w niczem nie zmienia i nie narusza ustroju gmin wiejskich i obowiązującej ustawy gminnej.

I po wejściu nowej ustawy w życie §. 58 u. g. będzie obowiązywać w całej pełni, a pisarz ukwalifikowany nie będzie niczem innym jak ową służbą, którą wedle obecnie już obowiązującego §. 31. u. g. rada gminna winna przydać zwierzchności gminnej do załatwienia czynności wpływających z własnego i poruczonego zakresu działania.

Jeżeli więc prawny i faktyczny stan rzeczy zostaje niezmieniony, jeżeli mimo tego że i teraz istnieją pisarzy gminni, powołani do czynności w §. 31 u. g. wymienionych, §. 108 u. g. dla c. k. Rządu jest wystarczającym, to te przepisy i na przyszłość tem bardziej wystarczyć powinny, skoro pisarze posiadać będą wyższe wykształcenie i będą musieli udowodnić, że nienaganne prowadzą życie.

Dla tego komisya jest zdania, że zmiany przez c. k. Rząd żądane nie są potrzebne, i wnosi, aby art. VIII. uchwały sejmowej z dnia 21. stycznia 1889 zupełnie opuścić.

W prawdzie p. komisarz rządowy na posiedzeniu komisji gminnej oświadczył, że Wysoki Rząd nie będzie mógł projektu ustawy do najwyższej sankcyi przedłożyć, jeżeli ona nie wprowadzi zmiany §. 108 u. g. w tym kierunku, aby c. k. Rząd miał ingerencyą na pisarzy gminnych; lecz komisya mniema, że lepiej będzie narażać uchwałę Sejmu na ponowną odmowę sankcyi aniżeli się zgodzić na zmianę ustawy gminnej, którą komisya za bardzo szkodliwą uważa.

Ustanawianie i mianowanie służby i wykonywanie nad nią władzy dyscyplinarnej jest jednym z najważniejszych praw autonomii gminy (§. 31 i 52 u. g.).

Dopuszczenie bezpośredniej ingerencyi c. k. Rządu na tę służbę byłoby niezawodnie ścieśnieniem autonomii.

Dopuszczenie bezpośredniej ingerencyi c. k. Rządu na pisarzy gminnych doprowadziłoby nadto do podzielenia odpowiedzialności między naczelnikiem gminy i pisarzem gminnym, a tem samem do osłabienia jednej i drugiej odpowiedzialności.

Pisarz gminny wiedząc, że on tak samo jak naczelnik gminy podlega bezpośrednio c. k. Starostwu, mniejby się oglądał na naczelnika gminy, uważałby siebie za równorzędną władzę z naczelnikiem, a powaga naczelnika i jego władza dyscyplinarna na tem by ucierpiała.

Cała organizacya gminna przez to byłaby zachwiana, a główna zasada bezwzględnej odpowiedzialności naczelnika gminy (§. 64. u. g.) byłaby zakwestyonowaną.

Zmiany te tak daleko by w rzeń ustroju gminnego sięgały, że komisya gminna nie może Wysokiemu Sejmowi doradzać ich przyjęcia, a to przy sposobności uchwalenia potrzebnej dla pisarzy gminnych kwalifikacyi.

Art. I., III., IV. i VII. aż do XIII. włącznie proponuje komisya bez zmiany wedle uchwały Sejmowej z dnia 21. stycznia 1889.

Komisya gminna wnosi tedy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony % projekt do ustawy.

Sprawozdaniem niniejszem załatwioną jest także petycja Wydziału powiatowego Sokalskiego do L. S. 398/889.

Lwów dnia 29. października 1889.

Ziemiałkowski, w. r.
przewodniczący.

Fruchtman, w. r.
sprawozdawca.

Ustawa

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o pisarzach gminnych w gminach wiejskich.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, ustanawiam co następuje:

Art. I.

Do załatwiania czynności pisarskich, wpływających z własnego i poruczonego zakresu działania, obowiązana jest Rada gminna dodać Zwierzchności gminnej uzdolnionego pisarza gminnego.

Jeśli który z członków Zwierzchności gminnej czynności pisarskie sam załatwiać się zobowiąże, może Wydział powiatowy uwolnić gminę od obowiązku utrzymywania osobnego pisarza na tak długo, dopóki ten członek Zwierzchności gminnej te obowiązki pełnić będzie. Uwolnienie to może Wydział powiatowy każdego czasu cofnąć.

Art. II.

Pisarzem gminnym może być tylko ten, kto

- a) jest obywatelem austryackim i
- b) pozyskał świadectwo uzdolnienia, wydane przez Komisję egzaminacyjną, do egzaminowania kandydatów na pisarzy gminnych ustanowioną, albo uwolnienie od egzaminu w myśl art. VII.

Art. III.

Dla uzyskania świadectwa uzdolnienia winien kandydat na pisarza gminnego złożyć na egzaminie przed Komisją egzaminacyjną dowody znajomości ustaw i przepisów, odnoszących się do całego zakresu działania Zwierzchności gminnych tak własnego jak poruczonego oraz znajomości manipulacji urzędowej i kasowej.

Art. IV.

Komisya przypuści do egzaminu tylko tego kandydata, który złoży świadectwo nienagannego życia, wydane przez Zwierzchność gminną jego zamieszkania, a potwierdzone przez jego władzę duchowną i c. k. polityczną władzę powiatową.

Art. V.

Komisye egzaminacyjne dla kandydatów na pisarzy gminnych ustanowione będą we Lwowie, Krakowie, Bochni, Tarnowie, Nowym Sączu, Jaśle, Sanoku, Rzeszowie, Przemyślu, Samborze, Stryju, Stanisławowie, Kołomyi, Czortkowie, Tarnopolu, Złoczowie, Brzeżanach i Zólkwi.

Każda z tych Komisyj składać się ma z przewodniczącego lub jego zastępcy, których mianować będzie c. k. Namiestnik w porozumieniu z Wydziałem krajowym i z dwóch członków lub ich zastępców. Jednego członka komisji i tegoż zastępcę mianować będzie c. k. Namiestnik, drugiego zaś i jego zastępcę Wydział krajowy.

Przewodniczący i członkowie komisji, tudzież ich zastępcy, mianowani będą na rok jeden.

Egzamina odbywać się mają dwa razy do roku w dniach, kóre każda komisya oznaczać i ogłaszać będzie.

Art. VI.

Osobne rozporządzenie, wydane przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym, określi bliższe szczegóły co do przyjmowania zgłoszeń kandydatów i przypuszczania ich do egzaminu, co do przedmiotów egzaminu, sposobu egzaminowania i klasyfikowania kandydatów, oraz wydawania im świadectw.

Art. VII.

Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem może w uwzględnieniu szczególnych okoliczności uwolnić od zdawania egzaminu osoby, które za zdolne do pełnienia obowiązków pisarza gminnego uzna.

Art. VIII.

Kto z powodu czynów karygodnych wykluczonym jest od obieralności do Rady gminnej, nie może być pisarzem gminnym.

Art. IX.

O każdej zmianie w osobie pisarza gminnego, powinna Zwierzchność gminna Wydziałowi powiatowemu, przy załączeniu odpisu powziętej przez Radę gminną uchwały, w 14 dniach donieść i świadectwa jego uzdolnienia, życia nienagannego, oraz dotychczasowego zatrudnienia przedłożyć i przytem podać, jakie Rada gminna wynagrodzenie mu przyznała.

Art. X.

Za zezwoleniem Wydziału powiatowego, w porozumieniu z polityczną władzą powiatową wydanem, może pisarz gminny pełnić urząd pisarski w kilku gminach, należących do tego samego powiatu.

Art. XI.

Osoby, pełniące już obecnie urząd pisarzy gminnych, mogą być pozostawione i nadal na swoich posadach lub inne posady pisarskie uzyskać, winny jednak do dwóch lat, od wejścia w życie niniejszej ustawy, złożyć dowód uzyskanego świadectwa uzdolnienia albo uwolnienia od egzaminu. (Art. II i VII.).

Art. XII.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie w sześć miesięcy po jej ogłoszeniu w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

Art. XIII.

Wykonanie tej ustawy poruczam mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.
